

REA-advies over innovatie is oubollig

“Waar de REA werkelijk een verschil kan maken in het beleidsdebat, is in het signaleren en duiden van problemen, het constateren van blinde vlekken en denkfouten in het bestaande beleid en in het formuleren van alternatieve oplossingen”
(ESB van 16 december 2005).

Stelling:

De REA biedt geen toegevoegde waarde in haar advies over innovatie.

In de ESB van 16 december 2005 hield de Raad voor Economisch Adviseurs een wat merkwaardige oratio pro domo. Ik geloof gaarne dat de REA erg origineel is en veel toegevoegde waarde biedt, maar in het advies over innovatie (Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 385, nr. 2) in elk geval niet. Verder dan het traditionele gezeur dat Nederland hopeloos zou achterblijven, komt ze niet. Het is waar dat de Europese Lissabonstrategie (onder meer met als doelstelling investeringen in onderzoek en ontwikkeling tegen 2010 tot drie procent van het bnp op te trekken) niet werkt en zoals zovele anderen vraagt de REA zich niet af hoe dit werkelijk komt.

Het is ongetwijfeld waar dat ondernemingen af en toe te zeer op de korte termijn gericht zijn, maar het minste dat we kunnen zeggen is dat ze nauwelijks minder investeren in O&O dan twintig jaar geleden, toen er nog meer ruimte was voor fundamenteel onderzoek. Bovendien: gelooft de REA werkelijk dat de ondernemingen zoveel innovatieve kansen laten liggen? Zou er echt geen andere reden te bedenken zijn waarom de Nederlandse O&O-investeringen al zeer lang op twee procent blijven hangen? Is het echt waar dat landen als Finland en Zweden die meer investeren, het zoveel beter doen? Welke successen laat Finland buiten Nokia zien? En zijn de Zweedse innovatiesuccessen van de voorbije decennia niet vooral te vinden in sectoren met officieel lagere O&O-cijfers: Ikea, H&M? Welke innovatielessen kunnen we daaruit trekken? Waarom heeft de REA het bij Nederlandse innovatiesuccessen over relatief oude bedrijven als Accell (bekend van het fietsenkartel!), Aalberts, Stork en Ten Cate en niet over ING Direct, G-Star of Guerilla Games? Valt de Nederlandse overheid zoveel te verwijten wanneer ze de voorbije jaren uit de aardgasbaten ongeveer een miljard euro *extra* heeft geïnvesteerd in innovatie? Is innovatie bovendien niet eveneens een terrein waar afnemende meeropbrengsten gelden? Met het eerste miljard ga je spaarzaam om, maar als er mee gegooid wordt (de REA stelt niet minder dan 10 tot 15 miljard euro per jaar extra voor!), dan zijn er toch nog nauwelijks nuttige projecten te bedenken, laat staan groepen om ze uit te voeren (ik ben natuurlijk altijd bereid een miljardje op te maken)?

Zoals wel meer partijen noemt de REA de Verenigde Staten als voorbeeld. Geloof de REA werkelijk dat de VS zijn oude industrieën (inclusief landbouw en staal) minder beschermt dan Europa? We mogen niet vergeten dat internationale handel tweerichtingsverkeer is, zegt de REA en suggereert daarbij dat de VS het op dit punt beter doet, de VS die nota bene op de pof van de rest van de wereld leeft!

Onze arbeidsproductiviteit stijgt te langzaam, maar is dat niet een consequentie van het feit dat we een diensteneconomie worden? Van Baumol weten we hoe moeilijk het is de productiviteit van bepaalde diensten te verhogen. Als we meer gaan investeren in onderwijs, zoals de REA voorstelt, dan is de kans groot dat daar de productiviteit afneemt. Dat is niet erg als de kwaliteit toeneemt. Dat geldt voor meer moderne diensten: niet elk bedrijf maakt de keuze van Wal-Mart of Aldi. Een belangrijk kenmerk van een diensteneconomie is ook dat er minder ‘officieel’ in onderzoek en ontwikkeling wordt geïnvesteerd: Randstad en Achmea innoveren, maar in de O&O-statistiek kom je dat niet tegen. Een nieuw winkelinterieur is belangrijk voor kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening, maar geen ‘officiële’ investering in innovatie.

Een leuke is ook dat de REA in één adem pleit voor afschaffing van regels die technische vooruitgang hinderen en voor meer outputfinanciering van het wetenschappelijk onderzoek. Dergelijke outputfinanciering stimuleert bij de universiteiten juist overmatige aandacht voor academische publicaties ten koste van een productieve relatie met innovatieve bedrijven en instellingen! Beste REA, gooi eens echt de ramen open! ■

Dany Jacobs

Hoogleraar strategie Rijksuniversiteit Groningen en lector Amsterdam Fashion Institute
dany.jacobs@rug.nl

De redactie heeft de Raad voor Economisch Adviseurs de gelegenheid geboden om te reageren, maar deze heeft hiervan geen gebruik gemaakt.